18 Μαρτίου 2026

Άγιος Κύριλλος Αρχιεπίσκοπος Ιεροσολύμων

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Συναξαριακές Μορφές

Εορτάζει στις 18 Μαρτίου εκάστου έτους.

Ιερά Λείψανα: Απότμημα του Ιερού Λειψάνου του Αγίου βρίσκεται στη Μονή Παντελεήμονος Αγίου Όρους.

- *Εἴσελθε, κέρδος ἐκ ταλάντων προσφέρων,*
  Εἰς τὴν χαράν, Κύριλλε, τοῦ σοῦ Κυρίου.
  Ὀγδοάτῃ δεκάτῃ θάνατος μέλας εἶλε Κύριλλον.

Βιογραφία

Ο Άγιος Κύριλλος καταγόταν από την Παλαιστίνη και γεννήθηκε πιθανώς το έτος 313 μ.Χ. στα Ιεροσόλυμα. Χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος υπό του Επισκόπου Ιεροσολύμων Μαξίμου του Γ’ (333 – 348 μ.Χ.) (βλέπε 9 Μαΐου), τον οποίο και διαδέχθηκε στην επισκοπική έδρα κατά τις αρχές του έτους 348 μ.Χ., είτε διότι ο Μάξιμος απομακρύνθηκε από τους αιρετικούς Αρειανούς, είτε διότι πέθανε.

Ο Άγιος αρχικά αδιαφορούσε για τις δογματικές «λεπτολογίες» και απέφευγε

επιμελώς τον όρο «ομοούσιος». Γι’ αυτό ο Αρειανός Μητροπολίτης Κασαρείας Ακάκιος ενέκρινε την εκλογή του και τον χειροτόνησε Επίσκοπο. Αλλά συνέβη και εδώ, ότι αργότερα και στην περίπτωση του Αγίου Μελετίου, Πατριάρχου Αντιοχείας (τιμάται 12 Φεβρουαρίου). Ο Άγιος δεν έμεινε εκτός του κλίματος της εποχής, ως προς τους δογματικούς αγώνες και από τους πρώτους μήνες της αρχιερατείας του αποδείχθηκε με τις περίφημες Κατηχήσεις του, υπερασπιστής των Αποφάσεων και των Όρων της Α’ Οικουμενικής Συνόδου.

Τους αγώνες του Αγίου Κυρίλλου εξήρε και η εν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος του έτους 382 μ.Χ.: «Τῆς δὲ γὲ μητρὸς ἁπασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, τὸν αἰδεσιμώτατον Κύριλλον ἐπίσκοπον εἶναι γνωρίζομεν. Κανονικῶς τὲ παρὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας χειροτονηθέντα πάλαι καὶ πλεῖστα πρὸς τοὺς Ἀρειανοὺς ἐν διαφόροις τόποις ἀθλήσαντα».

Η δογματική τοποθέτηση του Αγίου Κυρίλλου υπήρξε η πρώτη αιτία ρήξεως με τον Επίσκοπο Ακάκιο Καισαρείας, ο οποίος στη συνέχεια ζητούσε διάφορες αφορμές για να καταστρέψει τον Άγιο. Δεύτερη αιτία ήταν η διαφορά σχετικά με την δικαιοδοσία των δύο εδρών. Ως γνωστό, λόγω καταστροφής της πόλεως των Ιεροσολύμων η εκεί Χριστιανική κοινότητα διασκορπίστηκε, μετά δε την επανοικοδόμηση αυτής οι Χριστιανοί ήταν λίγοι, γι’ αυτό σε Μητρόπολη αναδείχθηκε η πρωτεύουσα της Παλαιστίνης, Καισάρεια. Μετά από λίγο, όταν οι Χριστιανοί των Ιεροσολύμων αυξήθηκαν, η Επισκοπή Ιεροσολύμων ζήτησε αποκατάσταση της παλαιάς αυτής θέσεως. Το 325 μ.Χ. η Α’ Οικουμενική Σύνοδος, διά του 7ου Κανόνος αυτής, όριζε να τιμάται ιδιαίτερα κατά τα αρχαία έθιμα ο Επίσκοπος Αιλίας, δηλαδή Ιεροσολύμων, η δε Μητρόπολη Καισαρείας να διατηρεί το οικείο αξίωμα. Η ασάφεια της διατυπώσεως του Κανόνος προκάλεσε διένεξη μεταξύ του Αγίου Κυρίλλου και του Ακακίου.

Ο τελευταίος ήταν σε πλεονεκτική θέση λόγω της υποστηρίξεως αυτού από τον Αρειανό αυτοκράτορα Κωνστάντιο (337 – 361 μ.Χ.) και αφού βρήκε πρόφαση κατά του Αγίου Κυρίλλου, ότι σε καιρό λιμού πούλησε ιερά κειμήλια και αναθήματα για να προσφέρει τροφή σε άπορους, καθαίρεσε τον Άγιο διά Συνόδου, η οποία συνήλθε στα Ιεροσόλυμα, το έτος 357 μ.Χ. και τον απομάκρυνε από εκεί.

Ο Άγιος Κύριλλος εξορίσθηκε στην Ταρσό της Κιλικίας και έγινε δεκτός υπό του εκεί Επισκόπου Σιλβανού, ο οποίος απέρριψε την αξίωση του Ακακίου να διακόψει την επικοινωνία του με τον Άγιο. Ωστόσο ο Άγιος Κύριλλος ζητούσε να διερευνηθεί η υπόθεσή του από μεγαλύτερη Σύνοδο. Πράγματι, η Σύνοδος η οποία συνήλθε το έτος 359 μ.Χ. στα Ιεροσόλυμα, τον αποκατέστησε και τον αθώωσε, αλλά ο Ακάκιος, αφού κατέφυγε στην Κωνσταντινούπολη, ματαίωσε τις αποφάσεις της Συνόδου των Ιεροσολύμων δι’ άλλης Συνόδου, η οποία συνήλθε το έτος 360 μ.Χ.

στην Κωνσταντινούπολη και επικύρωσε την καθαίρεση και εξορία του Αγίου Κυρίλλου.

Ο Άγιος Κύριλλος επέστρεψε στην έδρα του, όπως και οι λοιποί εξόριστοι Επίσκοποι, το έτος 361 μ.Χ., επί αυτοκράτορα Ιουλιανού του Παραβάτου, ο οποίος θέλοντας να έχει κοντά του όλους τους εχθρούς του αυτοκράτορα Κωνστάντιου, ανακάλεσε τους εξόριστους Αρχιερείς. Ο Άγιος αισθανόταν την ανάγκη να επιδοθεί στη διαποίμανση του ποιμνίου του. Αλλά μετά τον θάνατο του Ιουλιανού του Παραβάτου, στις 26 Ιουλίου 363 μ.Χ., εξορίσθηκε και πάλι από τον αυτοκράτορα Ουάλη (364 – 378 μ.Χ.) για ένδεκα χρόνια και επανήλθε στα Ιεροσόλυμα μετά τον θάνατο του αυτοκράτορα, το έτος 378 μ.Χ.

Ο Άγιος Κύριλλος κοιμήθηκε με ειρήνη το έτος 387 μ.Χ.

Το κύριο έργο του είναι οι Κατηχήσεις (23 στο σύνολο), οι οποίες εκφωνήθηκαν κατά την διάρκεια της Μεγάλης Τεσσαρακοστής και της Διακαινησίμου εβδομάδας του έτους 348 μ.Χ. στη βασιλική της Αναστάσεως. Σκοπός των Κατηχήσεων ήταν αφ’ ενός μεν η εισαγωγή των Κατηχουμένων στις θεμελιώδεις διδασκαλίες της πίστεως και του ηθικού βίου των Χριστιανών, αφ’ ετέρου δε η φανέρωση των Μυστηρίων της Εκκλησίας στους Νεοβαπτισθέντες. Η αξία των Κατηχήσεων του Αγίου Κυρίλλου είναι ανυπολόγιστη. Κανένα έργο προ αυτού δεν εμφανίζει με τόση παραστατικότητα σχεδόν όλο το τελετουργικό της Ορθοδόξου Εκκλησίας, καθώς και το μυστηριακό και αγιαστικό σύστημα με τόση καταπληκτική ομοιότητα προς τα μέχρι σήμερα τελούμενα στο ναό, ώστε δικαιολογημένα να θεωρούμε ότι οι Κατηχήσεις του Αγίου Κυρίλλου αποτελούν έκτυπη αναπαράσταση και στην πράξη διατήρηση αυτής της ίδιας της Αποστολικής Τελετουργικής Παραδόσεως.

Ἀπολυτίκιον

Ἦχος δ’.

Κανόνα πίστεως, καὶ εἰκόνα πραότητος, ἐγκρατείας διδάσκαλον, ἀνέδειξε σε τῇ ποίμνῃ σου, ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια· διὰ τοῦτο ἐκτήσω τῇ ταπεινώσει τὰ ὑψηλά, τῇ πτωχείᾳ τὰ πλούσια. Πάτερ Ἱεράρχα Κύριλλε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἕτερον Ἀπολυτίκιον (Κατέβασμα)

Ἦχος γ’. Τὴν ὡραιότητα.

Στολὴν τὴν ἔνθεον, ἀμφιεσάμενος, στῦλος ὁλόφωτος, ὤφθης τῆς πίστεως, τῶν Ἀποστόλων ἐν Σιῶν τὴν χάριν κεκληρωμένος, ὅθεν ἐνδιέπρεψας, εὐσέβειας τοὶς δόγμασι, καὶ πιστῶς ἐσκόρπισας, τῆς σοφίας τὸ τάλαντον. Καὶ νῦν ὑπὲρ ἡμῶν ἐκδυσώπει, Κύριλλε Πάτερ Ἱεράρχα.

Κοντάκιον

Ἦχος γ’. Ἡ Παρθένος σήμερον.
Φερωνύμος γέγονε, τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ὁ φωσφόρος λόγος σου, κῦρος οὐράνιον Πάτερ· γνῶσιν γάρ τῆς ἀληθείας Πάτερ διδάσκων, ἔλλαμψιν, ἠθῶν ὁσίων καθυπογράφεις, καί παθῶν βραβεύεις λύσιν, τῇ σῇ πρεσβείᾳ, θεόφρον Κύριλλε.

Κάθισμα
Ἦχος πλ. δ’. Τὴν σοφίαν.
Τὴν σοφίαν τοῦ λόγου πεπλουτηκώς, ἐξηρεύξω δογμάτων ῥεῖθρα ζωῆς, καὶ πᾶσαν κατήρδευσας, εὐσεβούντων διάνοιαν, καὶ βακτηρίᾳ θείᾳ ποιμάνας τὸ ποίμνιον, ἐπὶ χλόην θείας, ἐξέθρεψας γνώσεως· ὅθεν ὡς Ποιμένα, καὶ διδάσκαλον μέγαν, καὶ πίστεως πρόμαχον, εὐφημοῦμέν σε Κυριλλε, Ἱεράρχα κραυγάζοντες· Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς ἑορτάζουσι πόθῳ, τὴν ἁγίαν μνήμην σου.

Οπτικοακουστικό Υλικό

Πηγή: saint.gr